

Працівник на військовій службі чи в теробороні заповнюємо Д1 та 4ДФ

Порядок відображення в Об'єднаній звітності середнього заробітку, що зберігається за працівниками, призваними/прийнятими на військову службу, а також працівниками, що уклали контракт добровольця тероборони, має свої особливості. Про них ми поговоримо в цій статті.

Військова служба

Почнемо нашу розмову зі стандартної ситуації: середній заробіток нараховується, ЄСВ сплачується. В ЄСВшному Д1 середній заробіток працівників, які прийняті чи призвані (мобілізовані) на військову службу, відображаємо в окремому рядочку. Для такої виплати є свій код категорії застрахованої особи, який відображаємо в графі 08. Дивимося таблицю 1.

Таблиця 1. Працівника прийнято/призвано на військову службу

Код категорії застрахованої особи (графі 08 Д1)	Середній заробіток, що зберігається за працівником призваним/прийнятим на військову службу
47	ставка ЄСВ — 22 % (звичайний працівник)
66	ставка ЄСВ — 8,41 % (працівник з інвалідністю)

Якщо працівнику в місяці призову/прийняття на військову службу нараховувалася зарплата, то її відображаємо **окремо** від середнього заробітку, що зберігався за період служби (див. в прикладі 1 працівник Іванчук С. О.).

Увага! Призов/прийняття на військову не скасовує обов'язку роботодавця **виконувати вимогу про сплату ЄСВ з мінімалки**.

В 4ДФ середній заробіток працівників-воєк відображаємо як звичайну зарплату з ознакою доходу «101»

Окремої ознаки не передбачено.

Але будьте уважні! Податкову соціальну пільгу до середнього заробітку працівників прийнятих/призваних на військову службу, застосовувати неможна!

В трудовому додатку Д5 початок/закінчення військової служби звичайні роботодавці не відображають. Це для силових структур.

Приклад 1. Працівник підприємства:

— Іванчук С. О. (податковий номер 2811111111, основне місце роботи, повна зайнятість, ЄСВ — 22 %) був мобілізований з 14.03.2022. В березні йому було нараховано зарплату в загальній сумі

7138,44 грн (ПДФО — 1284,92 грн, ВЗ — 107,08 грн), у тому числі за фактично відпрацьований час до мобілізації — 2400 грн (ЄСВ — 528 грн), середній заробіток за період мобілізації — 4738,44 грн (ЄСВ — 1042,46 грн);

— Ховайба І. К. (податковий номер 3033333333, основне місце роботи, повна зайнятість, ЄСВ — 8,41 %) проходить військову службу за контрактом з лютого 2022 року. В березні йому була нарахована середня зарплата в сумі 7512,12 грн (ПДФО — 1352,18 грн, ВЗ — 112,68 грн, ЄСВ — 631,77 грн).

В Д1 на працівника Іванчука С. О. формуємо два рядки. В першому зарплата за відпрацьований час (в графі 08 зарплатний код «1»). Другий рядок — з середнім заробітком (в графі 08 код «47»).

Середній заробіток, що зберігається за працівником Ховайбою І. К., відображаємо з кодом категорії застрахованої особи «66» в графі 08. Адже працівник має інвалідність і до його бази нарахування ЄСВ застосовується ставка 8,41 % (див. табл. 1 вище).

Порядок відображення відомостей за працівниками в додатках Д1 та 4ДФ за березень, наведено на рис. 1 та 2 відповідно.

84. N з/п	85. Громадянство України (1-тюре, 0-п)	86. Жінка, чоловік (1-ж, 0-ч)	07. Регістраційний номер облікової картки платника податків або серія (та наявності) та номер паспорта	08. Код категорії Ю	09. Код типу парашування	10. Місяць та рік, за який проведено нарахування ¹⁵	12. Кількість календарних днів тимчасової непрацездатності	14. Кількість... днів перебування у трудових... відносинах	16. Загальна сума нарахованої зарплатної плати / доходу...		18. Сума різниці між розміром мінімальної зарплатної плати та фактично нарахованою зарплатною платою за звітний місяць...	19. Сума утриманого єдиного внеску за звітний місяць...	21.	22.	25.
									грн	коп.					
			11. Прізвище, ім'я, по батькові Ю				13. Кількість... днів без збереження зарплати	15. Кількість... днів відсутності у зв'язку з вагітністю...	17. Сума нарахованої зарплатної плати / доходу ... у межах максимальної величини, на яку нараховується єдиний внесок		20. Сума нарахованого єдиного внеску за звітний місяць...	23.	24.		
						3 2 0 2 2			грн	коп.	грн	коп.	грн	коп.	
1	1	ч	2 8 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1			3 2 0 2 2			2 4 0 0 0 0	2 4 0 0 0 0			5 2 8 0 0 0		1 0
			Іванчук Сергій Олександрович												
2	1	ч	2 8 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 4 7			3 2 0 2 2			4 7 3 8 4 4	4 7 3 8 4 4			1 0 4 2 4 6		1 0
			Іванчук Сергій Олександрович												
3	1	ч	3 0 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 6 6			3 2 0 2 2			7 5 1 2 1 2	7 5 1 2 1 2					1 0
			Ховайба Ілля Кирилович												

Рис. 1. Фрагмент Д1. Працівник на військовій службі

Розділ I. Персоналізовані дані про суми нарахованого (виплаченого) на користь фізичних осіб доходу та нарахованих (перерахованих) до бюджету податку...												
N з/п	Регістраційний номер облікової картки...	Сума доходу		Сума податку на доходи фізичних осіб		Сума військового збору		Оцінка доходу	Дата		Оцінка подат. соціальн. пільги	Оцінка (0, 1)
		нарахованого	виплаченого	нарахованого	перерахованого	нараховано	перераховано		прийняття на роботу	зняття з роботи		
1	2	3а	3	4а	4	5а	5	6	7	8	9	10
1	2 8 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	7138,44	7138,44	1284,92	1284,92	107,08	107,08	101				
2	3 0 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3	7512,12	7512,12	1352,18	1352,18	112,68	112,68	101				

Рис. 2. Фрагмент 4ДФ. Працівник на військовій службі

Переходимо до ситуації, коли роботодавці-платники єдиного податку 2 та 3 групи прийняли рішення не сплачувати ЄСВ за найманих працівників, призваних* під час мобілізації на військову службу до ЗСУ. Така можливість з'явилася з 17.03.2022 завдяки [Закону України від 15.03.2022 № 2120-IX](#).

* На працівників, що прийняті на військову службу за контрактом та тих, хто у теробороні, це звільнення не поширюється.

Період звільнення — з зазначеної дати й до завершення періоду мобілізації (наразі до 24.05.2022), визначеного [Указом Президента від 24.02.2022 № 69/2022](#) (ср. USER_SHOW_ID). Про ці нововведення ми розповідали в статті [«ЄСВ-реформа»](#), «Податки & бухоблік», 2022, № 19-20.

Суми ЄСВ, нараховані та не сплачені роботодавцями-єдинниками 2 та 3 груп, сплачуватимуться за рахунок держбюджету. Для цього використовуватимуться дані Д1 Об'єднаної звітності. При чому з положень [п. 9²⁰ розд. VIII Закону № 2464](#)** слідує, що середній заріток таких мобілізованих працівників, слід відображати в загальному порядку, тобто зазначати й суму середньої зарплати, й суму нарахованого на неї ЄСВ (див. вище).

** [Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI](#)

Проте в такому випадку постає питання: **яким чином податківці дізнаються про прийняте роботодавцем-єдинником рішення не сплачувати ЄСВ?** Чи не виникне недоплата у роботодавця, який визначить в Д1 за мобілізованим працівником суму ЄСВ, але не сплатить її? Нажаль, але відповідей на ці запитання та будь-яких роз'яснень, як в цьому випадку заповнювати звітність, контролери так і не надали.

Тероборона

Середній заріток, нарахований працівникам, які знаходяться в територіальній обороні, відображаємо в Д1 з звичайним зарплатним кодом категорії застрахованої особи в графі 08 (див. табл. 2).

Таблиця 2. Працівник-доброволець територіальної оборони

Код категорії застрахованої особи (графа 08 Д1)	Середній заріток, що зберігається за працівником, який уклав контракт добровольця тероборони
1	ставка ЄСВ — 22 % (звичайний працівник)
2	ставка ЄСВ — 8,41 % (працівник з інвалідністю)

В 4ДФ середній заріток, що зберігається за працівником, який уклав контракт добровольця тероборони, зазначаємо з зарплатною ознакою доходу «101».

Приклад 2. Працівник Павченко І. А. (основне місце роботи, повна зайнятість, ставка ЄСВ — 22 %) уклав контракт добровольця тероборони з 14.03.2022. В березні 2022 року йому була нарахована зарплата за фактично відпрацьований час з 1 по 12 березня в сумі 3200 грн та середній заріток за період виконання обов'язків в теробороні в сумі 6317,92 грн. Загальна сума доходу, що увійшла до бази нарахування ЄСВ — 9517,92 грн (3200 + 6317,92). ЄСВ з цієї суми — 2093,94 грн.

Середній заробіток тероборонівця зазначаємо в загальній сумі зарплати з зарплатним кодом категорії застрахованої особи «1» в графі «08» Д1. Окремо не виділяємо. Порядок відображення відомостей за працівником в додатку Д1 за березень, наведено на рис. 3.

04. N з/м	05. Прізвище, ім'я та по батькові (повністю)	06. Ж. Ч. Ч. (1-ий, 0-ий)	07. Реквізитний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта	08. Код категорії ЗО	09. Код типу парку у військ.	10. Місяць та рік, за який проведено нарахування	12. Кількість календарних днів включеної непрацездатності	14. Кількість днів перебування у відпустках	16. Загально сума нарахованої заробітної плати / доходу		18. Сума різниці між розміром мінімальної заробітної плати та фактично нараховано заробіткою платною за звітний місяць	19. Сума утриманого єдиного внеску за звітний місяць	21.	22.	25.			
									грн	коп.						грн	коп.	грн
1	7	Ч	31212131311111			32022		31	951792					10				
			11. Прізвище, ім'я, по батькові ЗО				13. Кількість днів без збереження зарплати		15. Кількість відпустки у зв'язку з вагітністю		17. Сума нарахованої заробітної плати / доходу у межах максимальної величини, на яку нараховується єдиний внесок		23.		24.		25.	
			Павченко Ігор Андрійович						951792				20939400					

Рис. 3. Фрагмент Д1. Працівник в теробороні

Донараховуємо за попередній місяць

З наданням документів, що є підставою для збереження за працівником, що проходить військову службу, чи який уклав контракт добровольця тероборони, іноді виникають складнощі. Тож на практиці не поодинокі ситуації, коли працівника табелювали, як відсутнього з нез'ясованих причин, а потім коригували табель обліку робочого часу та донараховували за минулі місяці середній заробіток.

Як в такому випадку заповнити Д1 та 4ДФ? Все просто. Донараховані суми середнього заробітку за минулі місяці зазначаємо в загальній сумі середнього заробітку поточного місяця. Окремо виділяти не потрібно. Ні в Д1, ні в 4ДФ. Дивимося приклад.

Приклад 3. 1 Працівник Зайченко С. С. (основне місце роботи, повна зайнятість, ставка ЄСВ — 22 %) повідомив телефоном, що він призваний на військову службу з 25.02.2022. Проте підтвердні документи надав тільки 28.03.2022. Тож середній заробіток за частину лютого та березень 2022 року було нараховано в березні в загальній сумі 11707,20 грн (ЄСВ — 2575,58 грн, ПДФО — 2107,30 грн, ВЗ — 175,61 грн).

В Д1 з розбивкою за місяцями, за які нарахований дохід, що обчислюється з середньої зарплати, зазначаються відпускні, лікарняні та допомога по вагітності й пологах. Середній заробіток працівників-військовослужбовців та тероборонівців серед таких виплат не зазначений.

Тож тут працює загальне правило, визначене [п. 1 розд. IV Порядку № 4](#): якщо нарахування зарплати здійснюється за попередній звітний період, зокрема у зв'язку з уточненням кількості відпрацьованого часу, виявленням помилок, суми донарахованої зарплати включаються до зарплати місяця, у якому були здійснені такі донарахування.

Наведемо на рис. 4 порядок відображення донарахованого середнього заробітку в Д1 Об'єднаного звіту, а на рис. 5 — в 4ДФ.

84. N з/п	95. Громадянин України (І - так, 0 - ні)	96. Жінка, чоловік - Ч	97. Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (та наявності) та номер паспорта ...	98. Код категорії Ю	99. Код типу зарплатувань	10. Місяць та рік, за який проведено нарадування ¹³	12. Кількість календарних днів тимчасової непрацездатності	14. Кількість... днів перебування у трудових... відносинах	16. Загальна сума нарахованої заробітної плати / доходу...		18. Сума різниці між розміром мінімальної заробітної плати та фактично нарахованою заробітною платою за звітний місяць ...	19. Сума утриманого єдиного внеску за звітний місяць...	21.	22.	25.		
			11. Прізвище, ім'я, по батькові Ю						13. Кількість... днів без збереження зарплати	15. Кількість... відпустки у зв'язку з вагітністю...						17. Сума нарахованої заробітної плати / доходу... у межах максимальної величини, на яку нараховується єдиний внесок:	20. Сума нарахованого єдиного внеску за звітний місяць ...
1	1	Ч	310101555547			32022		31	грн	коп.	грн	коп.	грн	коп.	1	0	
			Зайченко Семен Семенович							11707,20	11707,20	2107,30	2107,30	175,61	175,61	101	0

Рис. 4. Фрагмент Д1. Донраховано середній заробіток

Розділ I. Персоналізовані дані про суми нарахованого (виплаченого) на користь фізичних осіб доходу та нарахованих (перерахованих) до бюджету податку...												
N з/п	06. Реєстраційний номер облікової картки...	Сума доходу		Сума податку на доходи фізичних осіб		Сума військового збору		Ознака доходу	Дата		Ознака подат. соц. зльгн	Ознака (0, 1)
		нарахованого	виплаченого	нарахованого	перерахованого	нараховано	перераховано		прийняття на роботу	зильшення з роботи		
1	2	3а	3	4а	4	5а	5	6	7	8	9	10
1	3101015555	11707,20	11707,20	2107,30	2107,30	175,61	175,61	101				

Рис. 5. Фрагмент 4ДФ. Донраховано середній заробіток

ВИСНОВКИ

- Середній заробіток, що зберігається за працівником призваним/прийнятим на військову службу, відображаємо в Д1 в окремому рядку, проставляючи в графі 08 код категорії застрахованої особи «47» — якщо в ВСУ звичайний працівник, «66» — якщо працівник з інвалідністю.
- Середній заробіток, що зберігається за працівником, який уклав контракт добровольця тероборони, відображаємо в Д1, як звичайну зарплату.
- В 4ДФ середній заробіток і працівників, що проходять службу в ЗСУ, і тих, що є добровольцями в теробороні, вказуємо з ознакою доходу «101».